VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Muistio

Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin työryhmän 7. kokous

Aika: keskiviikko 21.6.2023, klo 9:00-12:00
Paikka: Helsinki, Sali 9, Eteläesplanadi 4, 1 Kerros + Zoom

Osallistujat:

Vesa Vuorenkoski, puheenjohtaja
Pamela Sarasmo, siht., OM
Corinna Tammenmaa, OM
Laila Vihersaari-Johnston, siht., VNK
Taina Kulmala, VNK
~~Juha Luomala, STM~~
~~Tea Hoffrén, STM~~
Markku Jokinen, Kuurojen Liitto
Laura Pajunen, Kuurojen Liitto
Risto Hoikkanen, Suomen Kuurosokeat ry
Salla Fagerström, Suomen Kuurojen Historiaseura ry
Aarne Pirkola, Suomen Kuurosokeat ry
Magdalena Kintopf-Huuhka, Finlandssvenska teckenspråkiga rf
Tulkkaus:
Mira Suomela, Osuuskunta Via
Susanna Söderlund, Kuurojen Liitto
Karoliina Franck, Kuurojen Liitto
Taina Miettinen, Osuuskunta Via
Jenni Hautamäki, Osuuskunta Via
Ellen Hoang Osuuskunta Via
Salla Kuusinen Osuuskunta Via

Muistio

1. Puheenjohtaja Vuorenkoski avasi kokouksen klo 9.15 ja toivotti osallistujat tervetulleeksi valmistelevan työryhmän viimeiseen kokoukseen. Puheenjohtaja kertoi, että hänen virkatehtävänsä päättyivät eilen uuden hallituksen aloitettua työnsä, mutta on kuitenkin mielellään käytettävissä tähän viimeiseen kokoukseen, jotta työ saadaan loppuun.

   Kokouksen aluksi käytiin keskustelua siitä, ettei uuteen hallitusohjelmaan ole otettu suoraa kirjausta totuus- ja sovintoprosessin jatkosta. Valtioneuvoston kansliasta kuitenkin kerrottiin, että sitoutuminen prosessille on olemassa. Päävastuun on jatkossa kuitenkin ajateltu siirtyvän oikeusministeriölle.

Viittomakielisestä yhteisöstä kerrottiin, että yhteisö on ollut hyvin huolissaan prosessin jatkosta, koska hallitusohjelmasta ei löydy suoraa merkintää prosessista. Kolmessa kohdassa on mainittu viittomakielet ja näillä kirjauksilla on toki ajateltavissa olevan selvä liityntä totuus- ja sovintoprosessiin. Siellä todetaan, että kotimaisten viittomakielten asemaa halutaan vahvistaa. Lisäksi edistetään kielellisiä oikeuksia jatkamalla kielipoliittisessa ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden toteuttamista ja selvitetään, miten viittomakielisten lasten asemaa varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa voidaan vahvistaa. Yhteisö kysyi, keihin heidän olisi hyvä olla yhteydessä prosessin jatkon varmistamisen kannalta.

Oikeusministeriöstä todettiin, että hallitusohjelma julkaistiin vasta vähän aikaa sitten ja virkakunnalla on vielä paljon analysoitavaa kirjausten osalta. Selvitettävää vielä riittää, esimerkiksi budjetin osalta, ja sen osalta, mitä poliittinen johto on asiasta sopinut. Viittomakielisiin liittyvistä kirjauksista kaksi liittyy opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan. Niissä kyse lienee elvyttämistyöstä.

Pj. totesi, että yhteisö voisi olla yhteydessä puoluesihteereihin ja myös pääministerin tulevaan valtiosihteeriin.

2. Kokousmuistiot 24.4. ja 26.5. hyväksyttiin.

3. Asettamispäätösluonnoksen ja mandaattiluonnoksen kommentit ja työryhmän hyväksyntä

Pj. totesi, että virkakunta on tehnyt asiakirjoihin jo yhteisön esittämiä korjauksia, mutta on tärkeää käydä asiakirjat vielä kertaalleen läpi.

Yleisesti yhteisö koki, että asiakirjojen suhde toisiinsa on selkeä ja vastaavat sitä henkeä, joka kokouksissa on ollut ja mistä on juteltu.

Asettamispäätös: Järjestöjen yhteisessä työryhmässä asiakirjat on käyty läpi ja vain muutama kommentti nousi enää esille. Yhteisö on miettinyt tarvitsisiko erikseen mainita, että sihteeristölle voidaan tarvittaessa myöntää lisäaikaa. Tämän osalta todettiin, ettei tästä tarvita erillistä kirjausta, koska näin toimitaan joka tapauksessa, mikäli lisäaikaa tarvittaisiin.

Lisäksi yhteisö on miettinyt, tulisiko sihteeristön jäsenten nimeämisestä olla asettamispäätöksessä nykyistä tarkempi kirjaus. Keskusteltiin, että sihteeristössä tulee olemaan oletettavasti sekä päätoimisia että osa-aikaisia henkilöitä. Todettiin, että yhteisö ja ohjausryhmä osallistuvat rekrytointiprosessiin. Virkasuhteisuus tulee oletettavasti kyseeseen, mutta joku tai jotkut voivat olla myös esimerkiksi selvityshenkilö-asemassa / toimeksiantosuhteessa. Tämänkaltaiset ratkaisut eivät ole kuitenkaan hallinnon kannalta helppoja, ja saamelaisten prosessin osalta on opittu, että esimerkiksi virkamiesstatus ja tietosuoja-asiat on tarkkaan mietittävä etukäteen. Toimeksiantosuhteen osalta on myös huomioitava, että se tuo mukanaan kilpailutus-vaatimuksen, mikä on hankalaa tai sitten kysymykseen voi tulla valtionavustus. Koska nimittämiseen liittyy juridisesti hankalia asioita, joita pitää vielä analysoida, päätettiin pitäytyä nykyisissä kirjauksissa. Päätettiin kuitenkin lisätä asettamispäätökseen ohjausryhmän osalta, että ohjausryhmä osallistui sihteeristön valintaan.

Yhteisöstä todettiin, että sihteeristön ns. hybridi-malli kuulostaa ihan hyvältä. Esimerkiksi saamelaisilla on pääsihteeri ja 3 suunnittelijaa ja tutkija. Vaikuttaa siltä, että sama voisi toimia myös tässä prosessissa.

Ruotsinkielisten käännösten osalta käytiin keskustelua, että käännösten tulisi saada VNK:n käännöspalveluiden kautta. Päätettiin lisätä asettamispäätökseen kirjaus, että kaikki asiakirjat käännetään ruotsiksi.

Käytiin keskustelua ohjausryhmän ja sihteeristön suhteesta. Todettiin, ettei ohjausryhmä tee päätöksiä, mutta se, että ohjausryhmä tukee ja suuntaa sihteeristön työtä on hyvä kirjaus. Lisäksi käytiin keskustelua ohjausryhmän kokoonpanosta ja todettiin, että esim. Kela ja AVI olisi hyvä olla mukana ohjausryhmässä, jotta saadaan viranomaiset sitoutettua prosessiin. Lisäksi käytiin keskustelua yhteisön ja muiden edustajien lukumääräisestä suhteesta. Todettiin, että totuus- ja sovintoprosessi ei etene, mikäli yhteisö ja valtio eivät pysy yhteisymmärryksessä keskenään. Eteneminen perustuu siis yhteisön ja valtion dialogiin ja yhteisymmärrykseen, muutoin kysymys ei voi olla aidosta totuus- ja sovintoprosessista. Ohjausryhmää ei kannata laajentaa liian suureksi. Lisäksi käytiin keskustelua siitä, että valtion ja yhteisön neuvotteluyhteys on keskiössä. Sihteeristön tulee tiedostaa oma välineellinen arvonsa tässä yhteydessä. Lisäksi todettiin, että ohjausryhmän asettaminen tulee olemaan helpompaa ja nopeampaa kuin sihteeristön. Ohjausryhmä tulee luonnollisesti asettaa ennen sihteeristöä, koska ohjausryhmä osallistuu sihteeristön valintaan.

Mandaatti-asiakirja: Yhteisön aloitteesta prosessin periaatteisiin päätettiin lisätä seuraavat: hyväksyntä, tunnustaminen ja jatkuva oppiminen. Hyväksyntä on yhteisölle tuttu ja itsestään selvä periaate. Se tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan tulee hyväksyä viittomakieliset ja kuurot henkilöt sellaisina kuin he ovat, eikä yrittää muuttaa heitä.

Tavoite-kohtaa korjattiin siten, että mainitaan preesensissä, että prosessin tavoitteena on estää, ettei vääryyksiä enää tapahdu. Lisäksi korjattiin, että psykososiaalista tukea tulee saada suomalaisella (ei Suomen) viittomakielellä ja suomenruotsalaisella viittomakielellä. Lisäksi ohjausryhmän osalta lisättiin, että ohjausryhmän toimintatapaa ja kokoonpanoa voidaan muuttaa valtion ja yhteisön yhteisymmärryksessä.

Työryhmä hyväksyi ehdotuksekseen kokousliitteinä olleet mandaatin ja sihteeristön asettamispäätöksen tänään sovittuine korjauksineen ja lisäyksineen. Sovittiin, että asiakirjoihin tehdyt korjaukset/lisäykset lähetetään jäsenille kuitattaviksi sähköpostitse huomenna. Lisäksi sovittiin, että myös kokousmuistio hyväksytään sähköposti-menettelyllä. Myös muistioluonnos lähetetään työryhmälle huomenna.

Todettiin, että ohjausryhmän ja sihteeristön asettamiseen voidaan palata kesälomien jälkeen.

Lopuksi käytiin keskustelua julkisuudesta. Työryhmän ehdotus on julkinen sen valmistuttua ja asiakirjat tulevat löytymään hankeikkunasta.

Lisäksi sovittiin, että VNK toimittaa yhteisölle tiedon, kun tieto VNK:n valtiosihteeristä saadaan, jotta yhteisö voi olla pikimmiten yhteydessä valtiosihteeriin kysyäkseen prosessin jatkosta.

Pj. kiitti yhteisöä, tulkkeja ja virkakuntaa ansiokkaasta työskentelystä. Pj. kertoi arvostavansa tapaa, jolla yhteisö on ollut työssä mukana ja toivoi, että tästä syntyy sellainen prosessi, josta sekä yhteisö että valtio voivat olla ylpeitä.

Myös yhteisö kiitti puheenjohtajaa ja virkakuntaa ja muita järjestöjä. Yhteisö koki, että vuorovaikutusta on ollut helppo rakentaa ja valmistelutyö on ollut antoisaa ja iso oppimisprosessi kaikille.

4. Pj. päätti kokouksen klo 11:35.